

JUTELLAAN FAKTOISTA

JUTELLAAN FAKTOISTA

JUTELLAAN FAKTOISTA

Jutellaan faktoista

Mitä demokratia tarkoittaa sinulle?

Keskustelkaa:

Jakakaa omia ajatuksianne ja kokemuksianne.

JUTELLAAN FAKTOISTA

Demokratiaa vähitellen

Joitakin poliittisia muutoksia Suomen demokratian historiassa:

1906 – Säädettiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus kaikille 24 vuotta täyttäneille naisille ja miehille. Vaille äänioikeutta jäivät vähävaraisimmat, kuten vaivashoidon varassa elävät, irtolaiset, holhouksen alaiset, kansalaisluottamuksensa menettäneet sekä vakinaisessa sotapalveluksessa olevat.

1944 – Vakinaisessa sotapalveluksessa tai köyhäinhoidossa olevat voivat äänestää valtiollisissa vaaleissa.

1955 – Sairaalassa tai kunnalliskodin sairastosastolla olevat voivat äänestää valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa, poislukien mielisairaajat ja mielisairastosastot.

1969–72 – Rikoksiin syyllistynyt, joka oli tuomittu menettämään kansalaisluottamuksensa, holhouksenalainen ja irtolaisuustuomion saanut sai äänestää. Irtolainen oli henkilö, jolta puuttuu kiinteä asuinpaikka sekä mahdollisuus säännölliseen toimeentuloon.

1995: Vaalirikoksen tehneet voivat äänestää.

Keskustelkaa:

Mikä päätöksistä on vaikuttanut eniten siihen, että Suomi on demokraattinen maa? Perustelkaa, miksi.

JUTELLAAN FAKTOISTA

Äänioikeus Suomessa

1906 säädettiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus kaikille yli 24-vuotiaille, mikä merkitsi äänioikeutettujen määrän kasvua lähes 10-kertaiseksi.

Eri liikkeillä oli eri tavoitteita äänioikeuden laajentamisen suhteen.

Esim. naisliike jakautui: Osa toivoi uudistuksia vain varakkaalle naissivistyneistölle ja porvaristolle. Työläisnaisliiton ensisijainen tavoite taas oli luokkajärjestelmän purkaminen ja siinä sivussa kaikkien poliittisten oikeuksien myöntäminen naisille.

Keskustelkaa:

Kuinka demokraattinen Suomi oli ennen vuotta 1906?

Millaisia perusteluja arvelet nousseen esille, kun keskusteltiin äänioikeuden laajentamisesta yleiseksi ja yhtäläiseksi?

Koskeeko äänioikeus Suomessa tänä päivänä kaikkia yleisesti ja yhtäläisesti?

JUTELLAAN FAKTOISTA

”Kansan”valta

Suomen perustuslaki kuvaa valtaa Suomessa näin:

”Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville koontunut eduskunta.

Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.”

Keskustelkaa:

Mitä tarkoitetaan ”kansalla”?

Onko kaikilla sama valta, esimerkiksi nuorilla, ikääntyneillä, ulkomailla syntyneillä, rikollisilla ja vammaisilla?

JUTELLAAN FAKTOISTA

JUTELLAAN FAKTOISTA

JUTELLAAN FAKTOISTA

Sananvapauden rajat

Yksi toimivan demokratian perusasioista on sananvapaus. Sananvapaus pitää sisällään: ”-- oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.” Sen sijaan toisen ihmisen mustamaalaus, panettelu tai loukkaaminen ei ole sallittua.

Keskustelkaa:

Millaisia merkityksiä sananvapaudella on toimivalle demokratialle?

Mitä tapahtuu, jos joku käyttää sananvapautaan levittäääkseen vihaa jotakin yhteiskunnan ryhmää kohtaan? Onko se rikos sananvapautta kohtaan?

Pitäisikö sananvapaudella olla rajoja?

JUTELLAAN FAKTOISTA

Demokratian osat

Demokratia on kokonaisuus, joka koostuu monista osista. Kaikkia osia tarvitaan, jotta demokratia toimii. Esimerkkejä:

Enemmistöperiaate – enemmistö päättää ja kunnioittaa vähemmistöä.

Vapaudet ja oikeudet – jokaisella on sananvapaus, kokoontumisvapaus, uskonnon ja omantunnon vapaus sekä vapaus järjestää mielenosoituksia. Jokaisella on oikeus kouluttautua ja kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Jokaisella on oikeus kouluttautua ja kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Yhdenvertaisuus – kaikki ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ihmisoikeudet – kaikki ovat tasa-arvoisia riippumatta sukupuolesta, etnisestä taustasta tai muista henkilöön liittyvistä ominaisuuksista.

Keskustelkaa:

Mitkä demokratian osat ovat sinulle tärkeimpiä omassa elämässäsi?

Onko jokin osa, joka on sinusta tärkeämpi kuin kaikki muut?

JUTELLAAN FAKTOISTA

Demokraattiset arvot

Demokratiassa on kyse niin menettelyistä, joilla yhteiskuntaa johdetaan kuin meidän kunkin omista arvoista ja asenteista. Joitakin demokraattisia arvoja ovat:

Kaikkien ihmisten sama arvo

Vähemmistöjen suoja

Mielipiteiden ja ominaisuuksien moninaisuus

Yhdenvertaisuus lain edessä

Väkivallattomuus

Keskustelkaa:

Mitkä arvot ovat tärkeimpiä, jotta demokratia toimii ja kehittyy?

Onko joitakin demokratian arvoja, jotka ovat nyt uhattuina?

JUTELLAAN FAKTOISTA

Demokratia maailmalla

Tutkimusinstituutti Freedom House mittaa vuosittain demokratian asteita eri maissa. Nähtävissä oleva suuntaus vuoden 2018 raportissa on, että tällä hetkellä on enemmän maita, joissa demokratia ja vapaus vähenevät (71 maata) kuin maita, joissa demokratia ja vapaus lisääntyvät (35 maata).

Keskustelkaa:

Mitä ajattelette tästä kehityksestä? Mistä se voi johtua? Pohtikaa mahdollisia syitä.

Mitä seurauksia tällä kehityksellä voi olla eri maiden yhteistyön kannalta?

JUTELLAAN FAKTOISTA

JUTELLAAN FAKTOISTA

JUTELLAAN FAKTOISTA

Uhka demokratialle

Professori Anu Kantola ja akatemia-tutkija Hanna Kuusela haastattelivat 90 Suomen rikkaimpiin ihmisiin kuuluvaa henkilöä kirjaansa *Huipputuloiset - Suomen rikkain promille* (Vastapaino 2019). Kirjassa kuvataan huipputuloisten näkemyksiä suomalaisesta demokratiasta. Moni suhtautuu demokratiaan kriittisesti. Huipputuloisten mielestä jatkuva päättäjistä äänestäminen syö mahdollisuuksia järkeviin päätöksiin. Huipputuloiset myös ajattelevat olevansa yhteiskunnan selkäranka, joka investoi ja työllistää, mutta jota ”palkkioksi” vain verotetaan. Sosiaaliturvan he ajattelevat passivoivan ihmisiä. Suomen perustuslaissa taataan jokaiselle oikeus perusturvaan.

Keskustelkaa:

Mitä tällaisten käsitysten taustalla voi olla?

Onko demokratia sinun mielestäsi uhattuna?

Mitä voimme tehdä? Kenellä on suurin vastuu toiminnasta?

JUTELLAAN FAKTOISTA

Demokratian vaihtoehdot

Demokratiassahan valta on kansalla. Tässä on joitakin muita, enemmän tai vähemmän demokraattisia vaihtoehtoja.

Meritokratia – kaikkein koulutetuimmilla on valta

Plutokratia – rikkaille on valta

Kakistokratia – osaamattomilla ja epäpätevillä on valta

Teokratia – uskonnollisilla on valta

Autokratia – yhdellä yksinvaltiaalla on valta

Keskustelkaa:

Oletko törmännyt johonkin näistä hallitsemismuodoista omassa elämässäsi, perheessä, työelämässä, yhdistyksessä tai politiikassa? Keskustelkaa, vertailkaa ja vaihtakaa kokemuksia ryhmässä.

Valitkaa yksi hallitsemismuoto ja pohtikaa, mitä tapahtuisi, jos se olisi voimassa Suomessa.

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Demokratia-roolipeli

Demokratia-roolipeli

Mitä demokratia merkitsee sinulle?

Jakakaa ryhmä kahtia.

Toinen puoli näyttää improvisaation keinoin, mitä demokratia on.

Toinen puoli näyttää improvisaation keinoin, mitä demokratia ei ole.

Keskustelkaa:

Jakakaa omia ajatuksia ja kokemuksia.

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Kaaoskokous

Yksi ryhmän jäsen saa tehtäväksi kertoa alle kahdessa minuutissa jommastakummasta vaihtoehdosta:

- Mitä söit aamiaiseksi tänään?
- Poliittisesta näkemyksestä johonkin asiaan liittyen.

Muut ryhmän jäsenet keskeyttävät jatkuvasti kysymyksillä, kommenteilta tai oudoilla heitoilla liittyen siihen, mitä henkilö on kertomassa.

- Arpokaa, kuka kertoo.
- Käykää keskustelu.
- Käykää sama keskustelu kerran tai useita kertoja siten, että vaihdatte rooleja.

Keskustelkaa:

Miltä tuntui kertoa asiaansa?

Miten muut ryhmässä kokivat keskustelun?

Jakakaa kokemuksia huonoista keskusteluista. Löydätkö niistä joitakin yhteisiä piirteitä?

Mitä voitte tehdä luodaksenne demokraattisempia keskusteluja?

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Jakakaa voitto

Onnea! Ryhmänne on juuri voittanut 500 euroa. Mutta rahat annetaan teille yhdellä ehdolla – ne pitää jakaa oikeudenmukaisesti, mutta ei tasan kaikille (eli kaikki eivät voi saada täsmälleen yhtä paljon). Mikä on oikeudenmukaisinta? Pitääkö sen, joka on ryhmän ahkerin, saada eniten? Vai pitääkö sen, joka tarvitsee eniten rahaa, saada eniten? Vai teettekö jonkin toisen ehdotuksen siitä, kuinka rahat jaetaan?

Tehkää konkreettinen ehdotus siitä, miten rahat jaetaan ryhmässä.

Keskustelkaa:

Ratkaisitteko tehtävän demokraattisella tavalla?

Miten perustelette sen, että tapanne jakaa rahat oli kaikkein demokraattisin ja oikeudenmukaisin? Ovatko kaikki samaa mieltä?

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Äänioikeuden ikäraja 16 vuoteen?

Keskustelkaa kysymyksestä kolmesta roolista käsin ja tehkää sitten yhteinen päätös.

Arpokaa jokaiselle rooli (useammalla voi olla sama rooli).

Rooli 1: Olet puolesta.

Rooli 2: Olet vastaan.

Rooli 3: Olet epävarma siitä, onko ehdotus hyvä vai huono.

- Pohtikaa hetki ja miettikää perusteluja, jotka tukevat mielipidettänne.
- Käykää sitten demokraattinen keskustelu, jossa kaikki puhuvat. Esittäkää väitteenne ja perustelunne, kysykää toisiltanne ja tehkää päätös, johon kaikki ovat tyytyväisiä

Keskustelkaa:

Miten keskustelu meni?

Saivatko kaikki puhuttua ja sanottua asiansa?

Mitä ongelmia esiintyi?

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

”Sellaiset kuin sinä!”

Aloittakaa jakamalla ryhmässä roolit 1,2 ja 3.

Ajatelkaa, että istutte bussissa ja kuulette jonkun sanovan: ”Sellaisen kuin sinä ei pitäisi saada olla tässä maassa!”

Rooli 1: Sanominen kohdistuu suoraan sinuun.

Rooli 2: Sanominen on kohdistettu henkilölle, joka on takanasi.

Rooli 3: Olet bussikuski.

Olkaa näissä rooleissa ja keskustelkaa siitä, miten luulette, että olisitte toimineet.

Miltä se tuntuu? Olisitko voinut tehdä jotain? Millaisia riskejä tilanteessa on sinulle?

Antakaa kaikkien puhua keskustelussa.

Keskustelkaa:

Voisiko tällaista tapahtua arjessa? Oletko ollut tällaisessa tilanteessa?

Miten voisit kohdata tämän tyyppisen huutelun tai sanomisen rakentavalla tavalla?

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Onko sinulla valtaa vaikuttaa?

Mitä sinä teet, jotta yhteiskunta olisi demokraattisempi?

1. Lukekaa väitteet yksi kerrallaan ääneen.

2. Kaikki vastaavat: peukku ylös=kyllä, peukku alas=eikä, peukku vaakatasossa=ehkä.

3. Keskustelkaa vastauksistanne ja jakakaa kokemuksia.

Väittämät:

Minä teen jotakin konkreettista, jotta maailma olisi parempi paikka.

Osallistun usein demokraattisten arvojen levittämiseen.

Uskon, että Suomi on tulevaisuudessa demokraattisempi.

Minusta monilla on hienoja mielipiteitä, mutta harvat uskaltavat mennä puheesta tekoihin.

Keskustelkaa:

Onko oma sitoutuminen johonkin ideologiaan tai asiaan arkaluonteinen puheenaihe? Miksi? Voivatko kaikki vaikuttaa yhtäläillä?

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Uhka demokratiaa kohtaan – keskustelua

Mikä on mielestäsi suurin demokratian uhka, ehdotuksia?

Suuren, hiljaisen massan välinpitämättömyys

Hyvillä ihmisillä ei ole tarpeeksi voimasta toimintaa

Viha ja uhkaukset netissä

Epädemokraattiset puolueet

Köyhyys ja rikollisuus

Tietämättömyys ja politiikan halveksunta

Jokaisella ryhmässä on oma ehdotus. Esittäkää omaa ehdotusta tukevia väittämiä sekä kysymyksiä toisille.

Keskustelkaa:

Kuinka koitte keskustelun? Tuliko esiin muita uhkia, joita olisi tärkeää lisätä listalle?

Minkä uhan näette nyt suurimpana demokratialle? Miten demokratiaa kohtaan esiintyviä uhkia voi kohdata?

DEMOKRATIAA ROOLIPELIEN AVULLA

Yhteinen matka

Nyt suunnittelette ja päätätte yhdessä yhteisestä matkasta. Tavoitteena on löytää matkakohde, josta kaikki ovat yhtä mieltä. Mutta ennen kuin aloitatte, jokainen teistä saa ominaisuuden, jonka kautta osallistutte keskusteluun.

Arpooka seuraavat ominaisuudet:

1. Positiivinen ja eteenpäin vievä
2. Negatiivinen ja näkee ongelmia
3. Jahkaileva ja epävarma
4. Välinpitämätön ja innoton

Käykää keskustelu ja antakaa jokaisen toimia roolinsa piirteistä käsin. Yrittäkää päästä yhteisymmärrykseen.

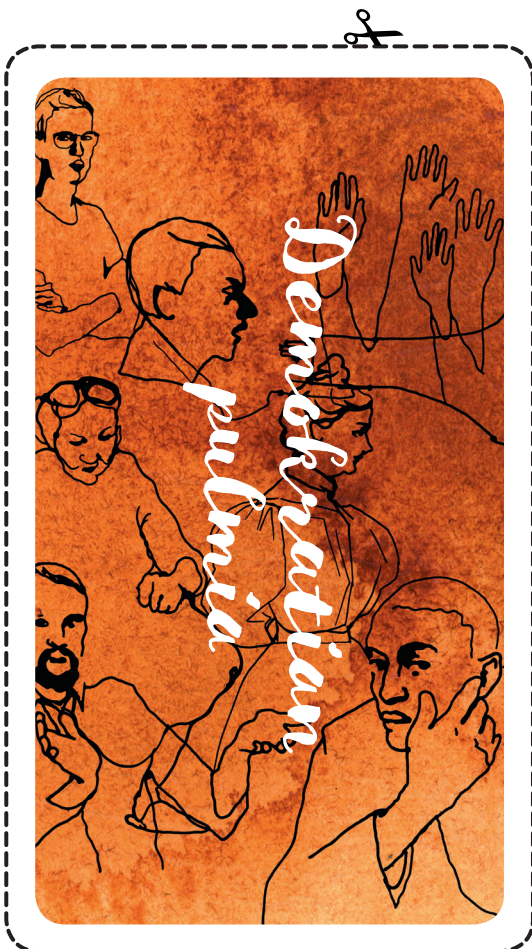
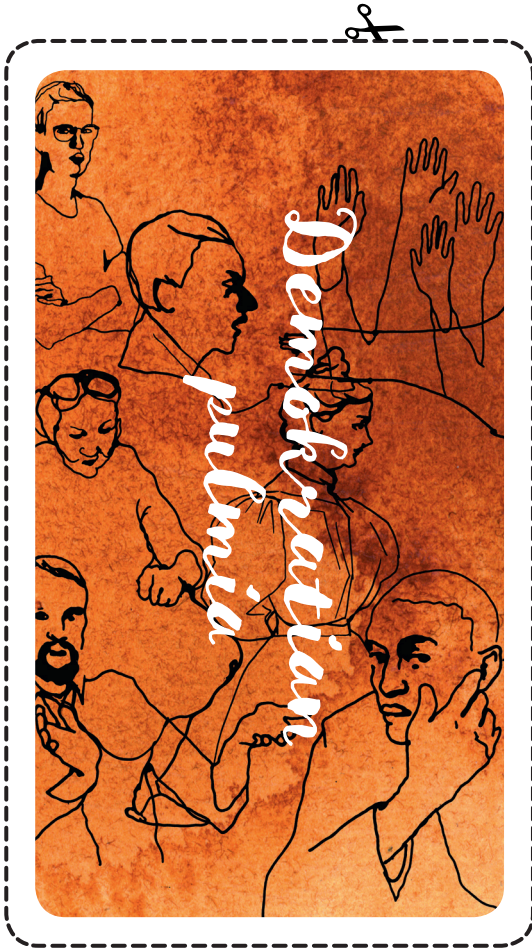
Keskustelkaa:

Miten keskustelu meni?

Mitä tekemistä tällä on demokratian kanssa?

Tunnistatko tämän tyyppisen keskustelun jostakin yhteydestä? Kerro!

DEMOKRATIAN PULMIA

DEMOKRATIAN PULMIA

DEMOKRATIAN PULMIA

Demokratian pulmia

Mitä demokratia sinulle merkitsee?

Keskustelkaa:

Kenen pitäisi päättää siitä, milloin demokratiaa käytetään ja milloin ei?

Jakakaa omia kokemuksia ja ajatuksia.

DEMOKRATIAN PULMIA

Huono ilmapiiri

Olet päivällisellä ystäväsi ja perheesi kanssa. Yhtäkkiä pöydän ympärillä hiljenee, kun yksi seurueen jäsen sanoo: ”On niin paljon tyypejä, jotka eivät tajua mitään. Olisi paljon parempi, jos meillä olisi vahva johtaja, joka saisi päättää kaikesta.”

Keskustelkaa:

Mitä sinä voisit sanoa ja miten kohdata tämän mielipiteen? Esitä joitakin konkreettisia asioita, joita voisit sanoa tällaisessa tilanteessa, jos joutuisit sellaiseen.

Mitkä asiat tilanteessa voisivat aiheuttaa sen, että et haluaisi reagoida kommenttiin?

DEMOKRATIAN PULMIA

Myy äänesi

Demokratiassa kaikkien kansalaisten odotetaan ottavan vastuuta ja sitoutuvan sellaisen yhteiskunnan puolesta, jonka näkevät ja kokevat omasta ja yhteiskunnan näkökulmasta parhaaksi. Äänioikeus on henkilökohtainen, eikä kukaan voi saada selville, mitä äänestät.

Keskustelkaa:

Voisitko ajatella myyväsi äänesi?

Jos kyllä, mikä olisi hinta?

Jos et, miksi et?

Mitä seurauksia sillä olisi yhteiskunnalle, jos oman äänioikeuden myyminen olisi tavallista?

DEMOKRATIAN PULMIA

Suvaitsevaisuuden paradoksi

Suvaitsevaisuuden paradoksi menee näin:

”Rajoittamattoman suvaitsevaisuuden pitää johtaa suvaitsevaisuuden katoamiseen. Jos me laajennamme rajoittamatonta suvaitsevaisuutta myös niihin, jotka ovat suvaitsemattomia, jos me emme ole valmiina puolustamaan suvaitsevaista yhteiskuntaa suvaitsemattomien hyökkäystä kohtaan, niin silloin suvaitseva tulee tuhotuksi ja suvaitsevaisuus tämän mukana.” (Karl Popper)

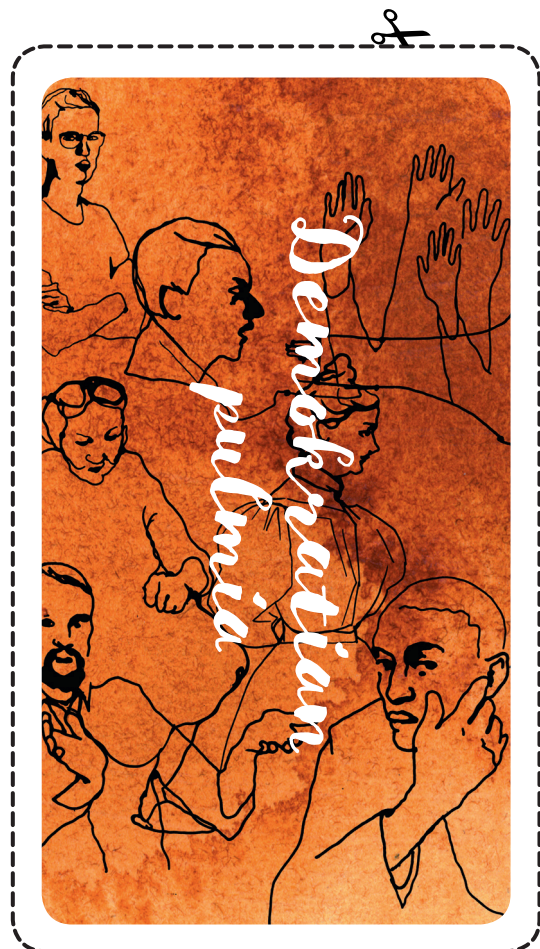
Keskustelkaa:

Missä sinun rajasi menee?

Onko oikein suvaita henkilöitä ja ryhmiä, joiden tavoitteena on taistella demokratiaa vastaan ja rajoittaa muiden ryhmien oikeuksia? Perustele vastauksesi ja kerro, mitä ajattele asiasta.

Miten luulet, että Karl Popper itse vastasi paradoksiinsa?

DEMOKRATIAN PULMIA

DEMOKRATIAN PULMIA

DEMOKRATIAN PULMIA

Kovempi keskusteluilmapiiri?

Nykyistä keskusteluilmapiiriä leimaa yhä suuremmissa määrin äärimmäisen jakautuminen sekä hyökkäävyyttä. Yhä useammassa yhteyksissä on tärkeämpää voittaa väittely kuin tuoda esiin asiaperusteita ja monisyisiä tosiasioita.

Keskustelkaa:

Voiko kuka hyvänsä ilmaista julkisesti mielipiteensä Suomessa? Millaisia riskejä ottaa tehdessään näin?

Onko keskusteluilmapiiri sinun mielestäsi koventunut Suomessa? Onko sinulla omia kokemuksia? Kerro.

Miten toivoisit, että asia olisi? Kuinka voit toimia edistääksesi parempaa keskusteluilmapiiriä ja inhimillisempää yhteiskuntaa?

DEMOKRATIAN PULMIA

Tyhjät äänet

Suomessa voi äänestää tyhjää. Silloin äänestyslippu jätetään niin, että siihen ei ole kirjoitettu mitään.

Tyhjät äänet eivät vaikuta vaalin tulokseen mitenkään.

Keskustelkaa:

Onko tyhjä ääni parempi kuin ettei lainkaan äänestäisi? Miksi? Pitäisikö tyhjät äänet ottaa jollain tavalla huomioon? Miten?

DEMOKRATIAN PULMIA

Oman totuuden valitseminen

Internetissä on filterrikuplia, joissa kohtaavat vain ihmisiä, joilla on samankaltainen tausta, kokemukset ja käsitykset asioista kuin sinulla. Filterrikuplat näyttävät sinulle kirjoituksia ja faktoja, jotka vahvistavat niitä käsityksiä, joita sinulla jo oli. Et kohtaa koskaan väitteitä tai faktoja, jotka ovat omien käsitystesi vastaisia.

Keskustelkaa:

Millä tavoin tämä on demokratian ongelma?

Oletko itse filterrikuplassa, ja miten tiedät sen?

Millainen vastuu internetiä johtavilla suuryrityksillä on? Millainen vastuu on jokaisella ihmisellä?

DEMOKRATIAN PULMIA

Nuoret ovat tulevaisuuden päättäjiä

Nuorisobarometrin 2018 vastaajista (15–29-vuotiaat) 61 % kokee ymmärtävänsä maamme tärkeimpiä asiaky symyksiä ja olevansa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Nuorisobarometrimissa 2018 myös kysyttiin ovatko useimmat poliitikot luotettavia ja nuorista (15–29-vuotiaat) noin puolet (49 %) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä asiasta – puolet on siis eri mieltä.

Keskustelkaa

Mitä mieltä olette tuloksesta?

Millaisia syitä näille käsityksille saat- taan olla?

Onko jotakin, mikä viittaisi siihen suuntaan, että nuorten käsitys tulevaisuudesta on erilainen kuin nykyisten päättäjien?